

OPINIE SEPARATĂ

(concordantă)

***expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire
la Curtea Constituțională și art.67
din Codul jurisdicției constituționale***

Sînt de acord cu partea rezolutivă a hotărîrii Curții Constituționale, însă nu pot accepta eschivarea neîntemeiată a Curții de a-și expune argumentele politico-juridice, care ar fi putut consolida concluziile enunțate în hotărîre.

1. Experiența constituțională a statelor lumii demonstrează că Constituția este un act politico-juridic fundamental, inspirat de o anumită filosofie socială. Natura juridică a Constituției are la origine expunerea politică și juridică a premiselor social-istorice existente într-o societate la un moment dat, precum și a intereselor generale, fundamentale ale națiunii. Esența politico-juridică a Constituției se bazează pe faptul că atît guvernării, cît și cei guvernați statuează în acest act modul de organizare și exercitare a puterii.

Scopul Constituției este de a expune o formulă nu numai juridică, dar și politică solemnă a aspirațiilor națiunii, a dezideratului de dreptate socială, a psihologiei naționale, a stării și așteptărilor economice ale societății pentru atingerea scopului rîvnit de societate – cel al binelui comun. Ea constituie un program de activitate al națiunii și conține perspectivele dezvoltării de lungă durată a societății civile și a statului. Natura politico-juridică a Constituției determină în mod implicit caracterul politico-jurisdicțional al Curții Constituționale. În baza acestei concluzii, sînt de părere că la pronunțarea deciziilor judecătorești Curții Constituționale sînt în drept să recurgă nu numai la argumente juridice, dar și politice. Judecătoria înșiși determină aceste limite, expuse în normele și principiile de organizare politico-juridică a unei societăți.

2. Referitor la teza privind păstrarea integrității și indivizibilității Republicii Moldova, ca stat suveran și independent, Curtea, în opinia mea, trebuia să dea o apreciere politico-juridică art.2 din Decret. Aplicarea decretului asupra întregului teritoriu al Republicii Moldova, însă, ridică o serie de probleme, luînd în considerare faptul că suveranitatea și independența Republicii Moldova a fost recunoscută în granițele sale administrative de la 27 august 1991, cînd și-a proclamat independența.

În granițele administrative ale Republicii Moldova de la 27 august 1991, potrivit Declarației de independență, recunoscute de alte state și organisme internaționale, se află și localitățile din stînga Nistrului. În aspect politic și juridic, fapt recunoscut de jure și de facto, aceste localități fac parte din Republica Moldova, însă pînă la 28 iunie 1940 făceau parte din RASSM. Extinderea decretului și asupra acestor teritorii nu are nici o semnificație politică sau juridică.

3. În dreptul internațional noțiunea de „ocupație” este înțeleasă ca stăpânirea temporară de către forțele armate ale unui stat a unei părți sau a întregului teritoriu al altui stat. În hotărîrea sa Curtea urma să se pronunțe asupra acestei noțiuni, care are atît sens juridic, cît și politic. Pentru a soluționa litigiul constituțional generat de decretul contestat, Curtea urma să supună unei analize politico-juridice perioada vizată în decret.

Drept exemplu elocvent, în ce mod poate fi efectuată o astfel de analiză și soluționat un litigiu de așa amploare, poate servi Hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Ilașcu și alții contra Moldovei. Din acest exemplu putem vedea cum poate fi aplicată analiza politico-istorică a diferendului transnistrean, dată de o instanță jurisdicțională, pentru adoptarea unor decizii juridice privind condamnarea acțiunilor de lezare a drepturilor omului pe teritoriul Republicii Moldova nu numai ale Republicii Moldova, dar și ale unui stat străin.

4. Deși Constituția nu delimitează clar statutul și atribuțiile Președintelui de cele ale Președintelui interimar, Curtea Constituțională trebuia să se pronunțe și la acest subiect. Președintele interimar are un statut temporar, funcția sa de bază fiind, după caz, Președinte al Parlamentului sau Prim-ministru, care conduc alte autorități ale puterii de stat. Pentru aceste considerente, Președintele interimar, deoarece nu are nici mandatul poporului și nici mandatul Parlamentului, este obligat să se abțină pe perioada interimatului de la exercitarea unor atribuții ce nu sunt de o importanță stringentă pentru societate. Astfel, Președintele interimar avea obligația civică și morală de a nu se implica pe perioada interimatului în probleme controversate și incerte. În cazul în care Președintele interimar consideră că situația reglementată prin art.1 și art.2 din Decretul nr. 376-V necesită a fi soluționată în perioada exercitării interimatului, trebuia în prealabil fie să consulte poporul, fie să inițieze în Parlament adoptarea cadrului legal în problema dată ori stabilirea exactă a atribuțiilor Președintelui interimar.

Astfel, în hotărîrea sa Curtea n-a dat nici o apreciere evenimentelor politico-juridice și faptului că decretul prezidențial are impact asupra suveranității și independenței statului Republica Moldova.

Victor PUȘCAȘ,
 judecător al Curții Constituționale